C/2025/6258

19.12.2025

P10_TA(2025)0128

Elpymis- ja palautumistukivälinettä koskeva täytäntöönpanokertomus

Euroopan parlamentin päätöslauselma 18. kesäkuuta 2025 elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanosta (2024/2085(INI))

(C/2025/6258)

Euroopan parlamentti, joka

— ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 175 artiklan,

— ottaa huomioon elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta 12. helmikuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/241 ([1]) (elpymis- ja palautumistukivälinettä koskeva asetus),

— ottaa huomioon asetuksen (EU) 2021/241 muuttamisesta elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-lukujen osalta sekä asetusten (EU) N:o 1303/2013, (EU) 2021/1060 ja (EU) 2021/1755 ja direktiivin 2003/87/EY muuttamisesta 27. helmikuuta 2023 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2023/435 ([2]) (REPowerEU-asetus),

— ottaa huomioon yleisestä ehdollisuusjärjestelmästä unionin talousarvion suojaamiseksi 16. joulukuuta 2020 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2020/2092 ([3]) (oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annettu asetus),

— ottaa huomioon vuosia 2021–2027 koskevan monivuotisen rahoituskehyksen vahvistamisesta annetun asetuksen (EU, Euratom) 2020/2093 muuttamisesta 29. helmikuuta 2024 annetun neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2024/765 ([4]) (monivuotista rahoituskehystä koskeva asetus),

— ottaa huomioon talousarviota koskevasta kurinalaisuudesta, talousarvioyhteistyöstä ja moitteettomasta varainhoidosta sekä uusista omista varoista, mukaan lukien etenemissuunnitelma uusien omien varojen käyttöönottamiseksi, 16. joulukuuta 2020 tehdyn Euroopan parlamentin, Euroopan unionin neuvoston ja Euroopan komission välisen toimielinten sopimuksen ([5]), jäljempänä ”toimielinten välinen sopimus”,

— ottaa huomioon unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä 23. syyskuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 ([6]) (varainhoitoasetus),

— ottaa huomioon Euroopan strategisten teknologioiden kehysvälineen (STEP-kehysväline) perustamisesta ja direktiivin 2003/87/EY sekä asetusten (EU) 2021/1058, (EU) 2021/1056, (EU) 2021/1057, (EU) N:o 1303/2013, (EU) N:o 223/2014, (EU) 2021/1060, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697 ja (EU) 2021/241 muuttamisesta 29. helmikuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/795 ([7]),

— ottaa huomioon talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta 29. huhtikuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1263 ([8]),

— ottaa huomioon 23. kesäkuuta 2022 antamansa päätöslauselman elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevasta täytäntöönpanokertomuksesta ([9]),

— ottaa huomioon 22. heinäkuuta 2024 annetun komission tiedonannon elpymis- ja palautumissuunnitelmiin liittyvistä ohjeista ([10]),

— ottaa huomioon 21. helmikuuta 2024 annetun komission tiedonannon ”Lujitetaan EU:ta kunnianhimoisilla uudistuksilla ja investoinneilla” (COM(2024)0082),

([1]) EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.
([2]) EUVL L 63, 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj.
([3]) EUVL L 433 I, 22.12.2020, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj.
([4]) EUVL L, 2024/765, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/765/oj.
([5]) EUVL L 433 I, 22.12.2020, s. 28.
([6]) EUVL L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.
([7]) EUVL L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj.
([8]) EUVL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([9]) EUVL C 32, 27.1.2023, s. 42.
([10]) EUVL C, C/2024/4618, 22.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4618/oj.

— ottaa huomioon 10. lokakuuta 2024 annetun komission kolmannen vuotuisen kertomuksen elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanosta (COM(2024)0474),

— ottaa huomioon 10. lokakuuta 2024 julkaistun tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksen talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2023 sekä toimielinten vastaukset,

— ottaa huomioon 2. syyskuuta 2024 julkaistun tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksen 13/2024 ”Elpymis- ja palautumistukivälineen varojen käyttö – Toimenpiteiden loppuun saattamiseen ja siten myös elpymis- ja palautumistukivälineen tavoitteiden saavuttamiseen liittyy edelleen viivästyksiä ja riskejä”, 11. syyskuuta 2024 julkaistun tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksen 14/2024 ”Vihreä siirtymä – Elpymis- ja palautumistukivälineen vaikutus epäselvä” sekä 21. lokakuuta 2024 julkaistun tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksen 22/2024 ”EU:n talousarviosta maksettu kaksinkertainen rahoitus – Valvontajärjestelmistä puuttuu olennaisia tekijöitä, joilla voitaisiin lieventää elpymis- ja palautumistukivälineen kustannuksiin perustumattoman rahoitusmallin lisääntyneitä riskejä”,

— ottaa huomioon elpymis- ja palautumistukivälineen väliarvioinnin tueksi joulukuussa 2023 julkaistun tutkimuksen,

— ottaa huomioon 3. maaliskuuta 2025 julkaistun Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) vuosikertomuksen 2024,

— ottaa huomioon syyskuussa 2024 julkaistun Mario Draghin raportin Euroopan kilpailukyvyn tulevaisuudesta (Draghin raportti),

— ottaa huomioon 8. lokakuuta 2024 annetun Euroopan alueiden komitean lausunnon Covid-19-pandemian jälkeisen Euroopan elpymissuunnitelman (elpymis- ja palautumistukiväline) väliarvioinnista ([11]),

— ottaa huomioon elpymisen ja palautumisen tulostaululla julkaistut tiedot,

— ottaa huomioon 20. marraskuuta 2024 julkaistun komission yksiköiden valmisteluasiakirjan Next Generation EU -välineen vihreiden joukkolainojen kohdentamisesta ja vaikutuksista ”NGEU Green Bonds Allocation and Impact report 2024” (SWD(2024)0275),

— ottaa huomioon parlamentin omat tutkimukset, selvitykset ja katsaukset elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanosta ([12]),

— ottaa huomioon 18. tammikuuta 2024 antamansa päätöslauselman Unkarin tilanteesta ja jäädytetyistä EU-varoista ([13]),

— ottaa huomioon työjärjestyksen 55 artiklan sekä valiokunta-aloitteisten mietintöjen laatimista koskevasta lupamenettelystä 12. joulukuuta 2002 tehdyn puheenjohtajakokouksen päätöksen 1 artiklan 1 kohdan e alakohdan ja liitteen 3,

— ottaa huomioon talousarvion valvontavaliokunnan, työllisyyden ja sosiaaliasioiden valiokunnan, ympäristön, ilmaston ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunnan sekä liikenne- ja matkailuvaliokunnan lausunnot,

— ottaa huomioon budjettivaliokunnan ja talous- ja raha-asioiden valiokunnan työjärjestyksen 59 artiklan mukaisen yhteiskäsittelyn,

— ottaa huomioon budjettivaliokunnan ja talous- ja raha-asioiden valiokunnan mietinnön (A10-0098/2025),

A. ottaa huomioon, että elpymis- ja palautumistukiväline perustettiin parantamaan Euroopan talouksien ja yhteiskuntien kestävyyttä, palautumiskykyä ja varautumista vuosien 2019 ja 2022 ennennäkemättömien kriisien johdosta tukemalla jäsenvaltioita strategisten investointien rahoittamisessa ja uudistusten toteuttamisessa;

B. toteaa, että elpymis- ja palautumistukivälineen puitteissa toteutettavilla uudistuksilla ja investoinneilla autetaan parantamaan EU:n palautumiskykyä ja vähentämään sen riippuvuutta monipuolistamalla keskeisiä toimitusketjuja ja vahvistamalla näin EU:n strategista riippumattomuutta; toteaa, että tukivälineen puitteissa toteutettavat uudistukset ja investoinnit myös tuottavat eurooppalaista lisäarvoa;

C. toteaa, että elpymis- ja palautumistukiväline sekä muut EU:n rahastot, kuten eurooppalainen hätätilasta aiheutuvien työttömyysriskien lieventämisen tilapäinen tukiväline, ovat auttaneet suojelemaan työmarkkinoita pandemian ja energiakriisin yhdessä aiheuttaman talouden häiriön pitkän aikavälin vahinkoihin liittyvältä vaaralta;

([11]) EUVL C, C/2024/7057, 4.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7057/oj.
([12]) Euroopan parlamentti, Think Tank https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/research/advanced-search?textualSearch=RRF&startDate=01%2F07%2F2019&endDate=&sort=RELEVANCE.
([13]) EUVL C, C/2024/5742, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5742/oj.

D. ottaa huomioon, että elpymis- ja palautumistukivälineen menoihin ei sovelleta monivuotisen rahoituskehyksen enimmäismääriä ja lainanotosta saatavat tulot ovat ulkoisia käyttötarkoitukseensa sidottuja tuloja; toteaa pitävänsä valitettavana, että ne eivät sisälly talousarviomenettelyyn; katsoo, että varainhoitoasetuksen avoimuusperiaatteen mukaisesti kansalaisten olisi tiedettävä, miten ja mihin tarkoitukseen unioni käyttää varoja;

E. toteaa, että uusien omien varojen käyttöönotto EU:ssa ei ole edistynyt ja EU:n takaisinmaksusuunnitelman kestävyys on varmistettava, ja siksi katsoo, että on olennaisen tärkeää kehittää selkeä ja luotettava pitkän aikavälin rahoitusstrategia, jotta voidaan täyttää takaisinmaksuvelvoitteet joutumatta tekemään EU:n talousarviossa vaikeita kompromisseja, jotka voisivat vaarantaa tulevat investoinnit ja politiikan painopisteet; katsoo, että EU:n velan takaisinmaksusuunnitelman pitkän aikavälin toteuttamiskelpoisuuden varmistamiseen tarvitaan lisää keskusteluja ja konkreettisia rahoitusratkaisuja;

F. ottaa huomioon, että Next Generation EU -välineen lainakustannukset on katettava EU:n talousarviosta ja korkeiden korkojen vuoksi todelliset kustannukset ovat merkittävästi vuoden 2020 ennusteita suuremmat; ottaa huomioon, että Next Generation EU -välineen pääoman ja korkojen takaisinmaksun kokonaiskustannusten arvioidaan olevan noin 25–30 miljardia euroa vuodessa vuodesta 2028 alkaen, mikä vastaa 15–20:tä prosenttia vuoden 2025 talousarviosta; toteaa vaatineensa, että jälleenrahoituskustannukset rahoitetaan monivuotisen rahoituskehyksen enimmäismäärät ylittäen; ottaa huomioon, että vuonna 2024 tehdyn monivuotisen rahoituskehyksen tarkistuksen yhteydessä otettiin käyttöön kolmivaiheinen porrastusmekanismi, johon sisältyy uusi EURI-erityisrahoitusväline, jotta voidaan kattaa Next Generation EU -välineen lainanotosta aiheutuvat merkittävät kustannusten ylitykset, jotka liittyvät merkittäviin markkinaolosuhteiden muutoksiin; ottaa huomioon, että vuoden 2025 talousarviomenettelyssä päästiin yhteisymmärrykseen vuotuisen 50/50-periaatteen noudattamisesta siten, että kustannusten ylitykset rahoitetaan tasasuuruisina osuuksina EURI-erityisrahoitusvälineen vapautettuja sitoumuksia vastaavasta osiosta ja joustovälineestä;

G. ottaa huomioon, että elpymis- ja palautumistukivälineen rahoittamiseksi liikkeeseen laskettu joukkolaina on tarkoitus maksaa takaisin siten, että varmistetaan velkojen tasainen ja ennakoitavissa oleva väheneminen viimeistään vuoteen 2058 mennessä; toteaa, että neuvosto ei ole vielä hyväksynyt komission ehdottamaa mukautettua uusien omien varojen koria, mikä herättää huolta siitä, pystytäänkö Next Generation EU -välineen yhteydessä otettu velka maksamaan takaisin;

H. toteaa, että sosiaalinen ulottuvuus on keskeisessä asemassa elpymis- ja palautumistukivälineessä ja sillä myötävaikutetaan taloudelliseen ja sosiaaliseen nousuuntaiseen lähentymiseen, kestävän kasvun palauttamiseen ja edistämiseen ja laadukkaiden työpaikkojen luomiseen;

I. katsoo, että elpymis- ja palautumistukivälineestä olisi osoitettava rahoitusta toimenpiteisiin, joilla muun muassa vahvistetaan jäsenvaltioiden kykyä selviytyä ilmastokatastrofeista ja tehostetaan ilmastonmuutokseen sopeutumista; katsoo, että jäsenvaltioiden olisi tehtävä toimenpiteistä asianmukaiset vaikutustenarvioinnit ja jaettava parhaita käytäntöjä ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen noudattamisesta;

J. toteaa, että elpymis- ja palautumistukivälineellä on tärkeä rooli kestävään liikkumiseen, älykkääseen liikenneinfrastruktuuriin, vaihtoehtoisiin polttoaineisiin ja digitaalisiin liikkumisratkaisuihin liittyvien investointien ja uudistusten tukemisessa ja näin sillä parannetaan yhteyksiä ja tehokkuutta kaikkialla EU:ssa; pitää valitettavana, että vain muutamat jäsenvaltiot ovat päättäneet käyttää tukivälinettä erityisesti suurten nopeuksien rautatieinfrastruktuuriin ja vesiliikenneinfrastruktuuriin tehtävien investointien tukemiseen, jotta voitaisiin kehittää eurooppalaisia liikennekäytäviä, vaikka tukivälineen puitteissa on kannustettu toteuttamaan rajatylittäviä ja monikansallisia hankkeita; katsoo, että on ratkaisevan tärkeää lisätä investointeja liikenneinfrastruktuuriin erityisesti alueilla, joilla palveluja on vähän, jotta voidaan parantaa yhteyksiä, tukea alueellista yhteenkuuluvuutta ja edistää vihreää siirtymää;

K. ottaa huomioon, että 31. joulukuuta 2024 mennessä jäsenvaltiot olivat esittäneet 95 maksupyyntöä ja elpymis- ja palautumistukivälineestä oli ennakkomaksut mukaan lukien maksettu 197,46 miljardia euroa avustuksina (55 prosenttia avustusten kokonaismäärästä) ja 108,68 miljardia euroa lainoina (37 prosenttia lainojen kokonaismäärästä); ottaa huomioon, että kolme jäsenvaltiota on saanut jo viidennen maksunsa, kun taas yksi jäsenvaltio ei ole saanut lainkaan rahoitusta tukivälineestä; ottaa huomioon, että kaikki jäsenvaltiot ovat tarkistaneet kansallisia elpymis- ja palautumissuunnitelmiaan vähintään kerran; ottaa huomioon, että 28 prosenttia välitavoitteista ja tavoitteista on saavutettu tyydyttävästi ja komissio on hyödyntänyt mahdollisuutta keskeyttää maksut osittain, jos se toteaa, että joitakin maksupyyntöön liittyviä välitavoitteita ja tavoitteita ei ole saavutettu tyydyttävästi; katsoo, että erityisesti sosiaaliseen infrastruktuuriin ja julkisiin palveluihin liittyvien suunniteltujen uudistusten ja investointien täytäntöönpanon viivästyminen voisi johtaa käytettävissä olevien varojen vajaakäyttöön ja siten vähentää odotettua vaikutusta talouskasvuun, työllisyyteen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen;

L. ottaa huomioon, että tilintarkastustuomioistuin on tuonut ilmi useita elpymis- ja palautumistukivälineen puutteita, jotka liittyvät erityisesti sen suunnitteluun, avoimuuteen ja raportointiin, kaksinkertaisen rahoituksen riskiin sekä vihreään ja digitaaliseen siirtymään liittyvien toimenpiteiden täytäntöönpanoon;

M. ottaa huomioon, että tilintarkastustuomioistuimen mukaan tuloksellisuudella mitataan sitä, missä määrin EU:n rahoittama toimi, hanke tai ohjelma on saavuttanut tavoitteensa ja tarjoaa vastinetta rahalle; ottaa myös huomioon, että kustannuksiin perustumaton rahoitus sinänsä ei tee välineestä tulosperusteista;

N. toteaa, että tiukat tarkastus- ja valvontajärjestelmät ovat ratkaisevan tärkeitä EU:n taloudellisten etujen suojaamiseksi elpymis- ja palautumistukivälineen koko elinkaaren ajan; ottaa huomioon, että jäsenvaltioiden oli saavutettava niin sanotut keskeiset välitavoitteet, jotka liittyvät erityisesti oikeusvaltioperiaatteeseen, ennen kuin niille voitiin suorittaa maksuja tukivälineestä;

O. toteaa, että elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevassa asetuksessa viitataan elpymis- ja palautumistukivälineen tulosperusteiseen luonteeseen määrittelemättä, mitä tuloksellisuus tarkoittaa; katsoo, että tukivälineen tuloksellisuus olisi kytkettävä moitteettoman varainhoidon periaatteisiin ja sillä olisi mitattava, miten hyvin EU:n rahoittama toimi, hanke tai ohjelma on saavuttanut tavoitteensa ja tuottanut vastinetta rahalle;

P. katsoo, että elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanon vaikuttava demokraattinen ja parlamentaarinen valvonta edellyttää, että parlamentti osallistuu siihen täysipainoisesti ja sen kaikki suositukset otetaan huomioon kaikissa vaiheissa;

Q. ottaa huomioon, että komission on toimitettava viimeistään 31. joulukuuta 2028 elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanoa käsittelevä riippumaton jälkiarviointikertomus, jossa arvioidaan sitä, missä määrin tavoitteet on saavutettu, miten tehokkaasti varoja on käytetty ja miten paljon eurooppalaista lisäarvoa on saatu aikaan, ja lisäksi arvioidaan kokonaisvaltaisesti tukivälinettä ja esitetään tietoja sen pitkän aikavälin vaikutuksista;

R. toteaa, että tämän mietinnön tarkoituksena on seurata elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanoa elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevassa asetuksessa vahvistetun Euroopan parlamentin roolin mukaisesti ja tuoda esiin sen hyötyjä ja puutteita sekä hyödyntää tukivälineen täytäntöönpanosta saatuja kokemuksia;

Euroopan sosiaalisen ja taloudellisen palautumiskyvyn vahvistaminen

1. korostaa, että elpymis- ja palautumistukiväline on kahden ennennäkemättömän kriisin seurauksena käyttöön otettu ainutlaatuinen yhteisvastuun osoitus ja Next Generation EU -välineen kulmakivi ja se päättyy vuonna 2026; painottaa, että sen täytäntöönpanosta saatuja kokemuksia on tärkeää hyödyntää tulevassa monivuotisessa rahoituskehyksessä, mitä tulee esimerkiksi avoimuuteen, raportointiin ja tuotosten johdonmukaiseen mittaamiseen; toteaa, että tukiväline on luonut jäsenvaltioille vakautta taloudellisesti erittäin epävarmana aikana, koska sillä lievennetään taloudellisia ja sosiaalisia haittavaikutuksia ja tuetaan hallituksia edistämällä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoa ja talouden elpymistä ja kilpailukykyä, parantamalla palautumiskykyä ja innovointia ja tukemalla vihreää ja digitaalista siirtymää;

2. tuo esiin elpymis- ja palautumistukivälineen tärkeän roolin sisämarkkinoiden hajanaisuuden ja makrotaloudellisten erojen suuremman syvenemisen estämisessä, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämisessä vakauttamalla makrotaloutta ja varmuuden tarjoamisessa rahoitusmarkkinoille parantamalla sijoittajien luottamusta epävakaina aikoina ja pienentämällä siten tuottoeroja;

3. on tyytyväinen siihen, että elpymis- ja palautumistukiväline on kertaluonteinen väline, joka on tarjonnut ylimääräistä julkisen talouden liikkumavaraa ja siten auttanut ehkäisemään merkittäviä taloudellisia ja sosiaalisia eroja jäsenvaltioiden välillä, joiden julkisen talouden liikkumavaroissa on eroja; nostaa esiin komission havainnon, jonka mukaan tukiväline on johtanut investointien jatkuvaan kasvuun kaikkialla EU:ssa, ja korostaa, että komissio odottaa tukivälineen vaikuttavan pysyvästi koko EU:hun myös vuoden 2026 jälkeen, kun otetaan huomioon sen synergiat muiden EU:n rahastojen kanssa; on kuitenkin huolissaan siitä, että tukivälineen päättyminen vuonna 2026 aiheuttaa merkittävän riskin unionin yhteisiin painopisteisiin tehtävien julkisten investointien huomattavasta vähenemisestä;

4. muistuttaa, että monivuotisessa rahoituskehyksessä ja elpymis- ja palautumistukivälineessä on ohjelmakaudella 2021–2027 yhteensä lähes kaksi biljoonaa euroa, mutta huomauttaa, että korkea inflaatio ja siihen liittyvät tavaroiden ja palvelujen hinnannousut ovat alentaneet nimellisesti sovittujen EU:n menojen nykyarvoa;

5. toteaa, että komission vuonna 2024 esittämä ennuste Next Generation EU -välineen mahdollisesta vaikutuksesta EU:n reaaliseen bruttokansantuotteeseen (BKT) vuoteen 2026 mennessä (1,4 prosenttia) on huomattavasti pienempi kuin vuonna 2020 tehdyssä simulaatiossa (2,3 prosenttia), mikä johtuu osittain epäsuotuisista taloudellisista ja geopoliittisista olosuhteista, ja panee merkille arvion, jonka mukaan Next Generation EU -väline voisi lyhyellä aikavälillä johtaa EU:n työllisyyden merkittävään kasvuun jopa 0,8 prosentilla; panee merkille, että elpymis- ja palautumistukivälineen pitkän aikavälin hyödyt BKT:lle ovat todennäköisesti 3–6 kertaa tehtyjä talousarviositoumuksia suuremmat tukivälineen investointien tuottavuusvaikutuksista ja uudistusten ja investointien huolellisesta täytäntöönpanosta riippuen;

6. korostaa, että elpymis- ja palautumistukivälineen tarkkaa sosiaalista ja taloudellista vaikutusta on vaikea arvioida määrällisesti, koska uudistusten ja investointien vaikutukset näkyvät viiveellä; korostaa, että uudistusten ja investointien tosiasiallisten vaikutusten arvioimiseksi tarvitaan lisää riippumattomia arviointeja ja että tähän käytettäviä menetelmiä on edelleen parannettava; panee merkille komission havainnon, jonka mukaan noin puolet julkisten investointien odotetusta kasvusta vuosina 2019–2025 liittyy EU:n talousarviosta ja erityisesti tukivälineestä rahoitettuihin investointeihin, mutta huomauttaa, että jotkin investoinnit eivät ole vielä tuottaneet mitattavissa olevia vaikutuksia;

7. toteaa, että elpymis- ja palautumistukiväline on kannustanut panemaan täytäntöön joitakin eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä annettuihin maakohtaisiin suosituksiin sisältyviä uudistuksia sisällyttämällä näitä uudistuksia kansallisiin elpymis- ja palautumissuunnitelmiin; korostaa, että tukivälineen täytäntöönpanon seurannassa on edistytty laadullisesti; muistuttaa, että elpymisen ja palautumisen tulostaululla seurataan edistymistä välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttamisessa sekä horisontaalisten periaatteiden noudattamista ja erityisesti kuutta pilaria eli vihreää siirtymää, digitaalista muutosta, älykästä, kestävää ja osallistavaa kasvua (mukaan lukien taloudellinen yhteenkuuluvuus, työpaikat, tuottavuus, kilpailukyky, tutkimus, kehitys ja innovointi sekä hyvin toimivat sisämarkkinat, joilla on vahvoja pk-yrityksiä), sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta, terveyttä ja taloudellista, sosiaalista ja institutionaalista palautumiskykyä, jotta voidaan muun muassa parantaa kriiseihin varautumista ja kriisinhallintavalmiuksia, sekä seuraavalle sukupolvelle, lapsille ja nuorille, suunnattuja toimintapolitiikkoja, kuten koulutusta ja osaamista; tuo esiin, että yleisesti eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä annettujen maakohtaisten suositusten täytäntöönpano on edelleen vähäistä ja on jopa vähentynyt;

8. korostaa, että talouden uuden ohjausjärjestelmän puitteissa sopeutuskauden pidentämisen perustana olevan uudistusten ja investointien kokonaisuuden olisi oltava johdonmukainen niiden sitoumusten kanssa, jotka sisältyvät hyväksyttyyn kansalliseen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sinä aikana, kun elpymis- ja palautumistukiväline ja yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen ([14]) mukainen kumppanuussopimus ovat toiminnassa; panee merkille, että ne viisi jäsenvaltiota, jotka pyysivät sopeutuskauden pidentämistä 31. joulukuuta 2024 mennessä, käyttivät pidennyksen perusteena myös tukivälineen puitteissa jo hyväksyttyjä uudistuksia ja investointeja; panee merkille, että useimmat jäsenvaltiot ovat sisällyttäneet mukaan tietoja siitä, liittyvätkö keskipitkän aikavälin finanssi- ja rakennepoliittisissa suunnitelmissa luetellut uudistukset ja investoinnit tukivälineeseen;

9. on tyytyväinen siihen, että elpymis- ja palautumistukivälineestä tuetaan sekä uudistuksia että investointeja jäsenvaltioissa, mutta panee huolestuneena merkille, että sen jäljellä oleva lyhyt täytäntöönpanoaika tietää vaikeuksia sellaisten keskeisten uudistusten ja laajamittaisten investointien loppuunsaattamiselle, jotka on tarkoitus saattaa valmiiksi tukivälineen täytäntöönpanon loppuvaiheessa, sekä sille, että vielä saavuttamatta olevat 70 prosenttia välitavoitteista ja tavoitteista saavutettaisiin ajallaan;

10. muistuttaa, ettei elpymis- ja palautumistukivälineen menoilla saisi korvata toistuvia kansallisia talousarviomenoja muuten kuin asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa ja että niissä olisi noudatettava unionin rahoituksen täydentävyyttä koskevaa periaatetta; painottaa, että kertaluonteisuuden tiukka, pysyvä ja todennettavissa oleva täytäntöönpano sekä se, että uudistukset ja investoinnit kohdennetaan edistämään selkeästi määriteltyjä unionin tavoitteita, ovat avainasemassa unionin lisävarojen täydentävyyden ja pitkäaikaisen vaikutuksen varmistamiseksi; muistuttaa, että tätä periaatetta on noudatettava, ja painottaa, ettei koheesiopolitiikkaa saa syrjäyttää tai korvata tukivälineellä tai muilla väliaikaisilla rahoitusvälineillä, koska koheesiopolitiikka on edelleen välttämätöntä pitkän aikavälin kestävän alueellisen yhteenkuuluvuuden ja lähentymisen kannalta;

11. korostaa, että elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanon priorisointi, hallinnollisten valmiuksien puute useissa jäsenvaltioissa ja maailmanlaajuisten toimitusketjujen aiheuttamat haasteet ovat osaltaan viivästyttäneet koheesiopolitiikan täytäntöönpanoa; kehottaa komissiota tässä yhteydessä arvioimaan kattavasti tukivälineen vaikutusta muihin rahoitusvälineisiin ja julkisiin investointeihin, tekniseen tukeen sekä jäsenvaltioiden hallinnollisiin ja varojen käyttämistä koskeviin valmiuksiin;

12. muistuttaa, että vastauksena Venäjän Ukrainaa vastaan käymään hyökkäyssotaan tehtiin REPowerEU-suunnitelmaa koskeva tarkistus, jolla edistetään Euroopan energiaturvallisuutta vähentämällä sen riippuvuutta fossiilisista polttoaineista, monipuolistamalla sen energiantuotantoa, investoimalla eurooppalaisiin resursseihin ja infrastruktuuriin, torjumalla energiaköyhyyttä ja investoimalla energiansäästöihin ja energiatehokkuuteen kaikilla aloilla, mukaan lukien liikenteessä; korostaa, että REPowerEU-suunnitelman kautta vuonna 2023 asetettiin saataville

([14]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1060, annettu 24. kesäkuuta 2021, Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä (EUVL L 231, 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

20 miljardin euron lisäavustukset, mukaan lukien 8 miljardia euroa päästökauppajärjestelmän päästöoikeuksien etupainotteisesta jakamisesta ja 12 miljardia euroa innovaatiorahastosta; tuo esiin parlamentin neuvotteluissa saavuttamat tulokset, jotka liittyivät erityisesti säännöksiin innovaatiorahaston lisärahoituksesta, rajatylittävien hankkeiden 30 prosentin rahoitustavoitteesta, investointien kohdistamisesta erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien energiaköyhyyden torjuntaan, pk-yrityksiin ja mikroyrityksiin sekä mahdollisuudesta käyttää joustavasti vuosien 2014–2020 monivuotisen rahoituskehyksen käyttämättä jääneitä koheesiovaroja ja jopa 7,5 prosentin osuus vuosien 2021–2027 monivuotisen rahoituskehyksen kansallisista määrärahoista;

13. palauttaa mieliin kehotuksensa keskittyä elpymis- ja palautumistukivälineen tukitoimissa toimenpiteisiin, joilla on eurooppalaista lisäarvoa, ja pitää siksi valitettavana toteuttamiskelpoisten rajatylittävien tai monikansallisten toimenpiteiden puutetta, mukaan lukien TEN-T-verkon loppuun saattamiseksi tarvittavat suuren nopeuden rautateiden ja kestävän liikkumisen kaksikäyttöinfrastruktuurihankkeet, ja tähän liittyvää riskiä rahoituksen uudelleenkansallistamisesta; toteaa, että tukivälineen tavoitteiden väljyydellä on ollut tässä osansa, sillä se on mahdollistanut monien erilaisten kansalliseen toimintaan keskittyvien hankkeiden mahduttamisen tukivälineen piiriin;

14. toteaa, että REPowerEU-suunnitelmalla elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen 27 artiklaan tehty muutos vahvisti merkittävästi tukivälineen rajatylittävää ja monikansallista ulottuvuutta, sillä sillä kannustettiin jäsenvaltioita muuttamaan kansallisia elpymis- ja palautumissuunnitelmiaan lisäämällä niihin REPowerEU-luku ja asetettiin vähintään 30 prosentin menotavoite tällaisille toimenpiteille EU:n energiaomavaraisuuden takaamiseksi; on huolissaan siitä, että komissio tulkitsee tätä tavoitetta erittäin laajasti, minkä seurauksena mitä vain energian (kansallisen) kysynnän vähentämistä voidaan käyttää rajatylittävän tai monikansallisen ulottuvuuden perusteena;

15. pitää myönteisenä mahdollisuutta käyttää elpymis- ja palautumistukivälineen rahoitusta Euroopan strategisten teknologioiden kehysvälineen (STEP) tavoitteiden edistämiseen tukemalla investointeja kriittisiin teknologioihin EU:ssa sen teollisuuden kilpailukyvyn parantamiseksi; panee merkille, ettei yksikään jäsenvaltio ole hyödyntänyt mahdollisuutta sisällyttää kansalliseen elpymis- ja palautumissuunnitelmaansa ylimääräinen käteismaksu STEP-kehitysvälineen tavoitteiden tukemiseen InvestEU-ohjelman jäsenvaltio-osion kautta; muistuttaa, että jäsenvaltiot voivat edelleen muuttaa kansallisia suunnitelmiaan tältä osin; odottaa, että tarkistusprosessit ovat tehokkaita, virtaviivaistettuja ja yksinkertaisia, erityisesti kun otetaan huomioon lopullinen määräaika vuonna 2026, vallitseva geopoliittinen tilanne ja tarve investoida Euroopan puolustusvoimavaroihin;

16. muistuttaa, että ”ei merkittävää haittaa” -periaatetta sovelletaan kaikkiin elpymis- ja palautumistukivälineestä tuettaviin uudistuksiin ja investointeihin mutta REPowerEU-suunnitelmassa myönnetään kohdennettu poikkeus energiainfrastruktuurille ja -laitoksille, joita tarvitaan välittömien toimitusvarmuustarpeiden täyttämiseksi; kannustaa komissiota arvioimaan, olisiko mahdollista yhdenmukaistaa ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen tulkintaa elpymis- ja palautumistukivälineessä ja EU:n kestävyysluokitusjärjestelmässä, niin että samalla otetaan huomioon tukivälineen erityispiirteet julkisten menojen ohjelmana;

Elpymis- ja palautumistukivälineen rahoitusnäkökohdat

17. painottaa, että elpymis- ja palautumistukiväline on ensimmäinen merkittävä tulosperusteinen EU:n tason väline, joka perustuu yksinomaan kustannuksiin perustumattomaan rahoitukseen; muistuttaa, että elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen 8 artiklassa säädetään, että komissio hallinnoi tukivälinettä suoraan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 322 artiklan nojalla hyväksyttyjen asiaankuuluvien sääntöjen, erityisesti varainhoitoasetuksen ja oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annetun asetuksen, mukaisesti; pitää valitettavana, että neuvosto ei suostunut sisällyttämään varainhoitoasetukseen erityisiä sääntöjä, joilla puututtaisiin tämän täytäntöönpanomallin riskeihin, kuten kaksinkertaiseen rahoitukseen; katsoo, että kustannuksiin perustumattomaan rahoitukseen perustuviin tuleviin välineisiin olisi sovellettava kaikkia varainhoitoasetuksen sääntöjä, myös sakkoja, seuraamusmaksuja ja seuraamuksia koskevia sääntöjä;

18. panee merkille, että vain 13 jäsenvaltiota on pyytänyt lainoja ja että käytettävissä olevista 385,8 miljardista eurosta 92 miljardia euroa jää käyttämättä, koska tätä määrää koskevia sitoumuksia ei ollut tehty määräaikaan eli 31. joulukuuta 2023 mennessä; panee merkille, että lainat olivat edullisia jäsenvaltioille, joiden lainakustannukset rahoitusmarkkinoilla olivat korkeammat tai jotka pyrkivät kompensoimaan elpymis- ja palautumistukivälineen avustusten pienennyksiä; huomauttaa, että jotkin jäsenvaltiot ovat hyödyntäneet tukivälineen lainoja vain vähän joko vahvan julkisen talouden rahoitusaseman tai hallinnollisten näkökohtien vuoksi; kehottaa komissiota analysoimaan syitä sille, miksi jotkin jäsenvaltiot ovat hyödyntäneet välinettä vain vähän, ja ottamaan nämä havainnot huomioon EU:n tulevien rahoitusvälineiden suunnittelussa; panee huolestuneena merkille, että kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpanoon tarkoitetuista kansallisista rahoitusvälineistä ei ole tiedotettu riittävästi, minkä seurauksena suuri osa mahdollisista tuensaajista ei ole niistä tietoisia eikä ole hyödyntänyt niitä; katsoo, että käyttämättä jääneiden varojen käytöstä on käytävä poliittinen keskustelu, kun otetaan huomioon julkisen talouden tiukka tilanne ja EU:n kiireelliset strategiset painopisteet; kehottaa arvioimaan, miten ja millä edellytyksillä käyttämättä jääneet tukivälineen varat voitaisiin suunnata uudelleen vahvistamaan Euroopan kilpailukykyä, palautumiskykyä, puolustusta ja sosiaalista, taloudellista ja alueellista yhteenkuuluvuutta, erityisesti investoimalla digitaaliseen ja vihreään teknologiaan tukivälineen alkuperäisen tavoitteen mukaisesti;

19. muistuttaa oikeudellisesta velvoitteesta varmistaa Next Generation EU -välineen menojen täysimääräinen takaisinmaksu viimeistään 31. joulukuuta 2058 mennessä; muistuttaa neuvostoa ja komissiota siitä, että vuonna 2020 tehdyn toimielinten välisen sopimuksen mukaisesti ne ovat sitoutuneet oikeudellisesti varmistamaan toteuttamiskelpoisen ratkaisun Next Generation EU -välineen yhteydessä syntyneen velan jälleenrahoittamiseksi muun muassa riittävillä tuloilla vuoden 2021 jälkeen käyttöön otettavista uusista omista varoista ilman, että tästä aiheutuu aiheettomia vähennyksiä monivuotisen rahoituskehyksen ohjelmien menoihin tai investointivälineisiin; pitää valitettavana, että asiassa ei ole edistytty, toteaa tämän herättävän huolta siitä, pystytäänkö Next Generation EU -välineen yhteydessä otettu velka maksamaan takaisin, ja patistaa neuvostoa hyväksymään viipymättä uusia omia varoja kiireellisenä asiana; kehottaa lisäksi komissiota jatkamaan toimia sellaisten ylimääräisten aitojen uusien omien varojen määrittämiseksi, joita ei ole määritelty toimielinten välisessä sopimuksessa ja jotka liittyvät EU:n politiikkatoimiin, jotta voidaan kattaa uusien painopisteiden rahoittamiseen ja Next Generation EU -välineen velan takaisinmaksuun liittyvät suuret menotarpeet;

20. panee huolestuneena merkille, että komissio arvioi Next Generation EU -välineen pääoman ja korkojen takaisinmaksun kokonaiskustannusten olevan noin 25–30 miljardia euroa vuodessa vuodesta 2028 alkaen, mikä vastaa 15–20:tä prosenttia vuoden 2025 talousarviosta; muistuttaa, että kolmessa viime talousarviomenettelyssä oli turvauduttava erityisrahoitusvälineisiin EURI-välineen kustannusten kattamiseksi; korostaa, että rahoituskustannusten merkittävä kasvu aiheuttaa paineita EU:n tulevalle talousarviolle ja rajoittaa valmiuksia vastata tuleviin haasteisiin;

21. panee merkille komission tavoitteen rahoittaa jopa 30 prosenttia Next Generation EU -välineen kustannuksista laskemalla liikkeeseen vihreää joukkolainaa; panee merkille, että komissio oli 31. joulukuuta 2024 mennessä laskenut liikkeeseen eurooppalaista vihreää joukkolainaa 68,2 miljardin euron arvosta;

Kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien suunnittelu ja täytäntöönpano

22. panee merkille, että käytettävissä olevista elpymis- ja palautumistukivälineen varoista 47 prosenttia oli maksettu 31. joulukuuta 2024 mennessä niin, että käytettävissä olevista avustuksista oli maksettu 55 prosenttia ja lainoista 37 prosenttia, ja toteaa tämän tarkoittavan, että suuri osuus toimenpiteistä on vielä saatettava päätökseen vuosina 2025 ja 2026; on kuitenkin huolissaan tilintarkastustuomioistuimen havainnosta, jonka mukaan 22 jäsenvaltiosta 15:ssä vain 50 prosenttia maksetuista varoista oli tavoittanut lopulliset tuensaajat lokakuuhun 2023 mennessä; kehottaa komissiota ottamaan tilintarkastustuomioistuimen suositukset asianmukaisesti huomioon, jotta mahdollisten tulevien tukivälineen kaltaisten tulosperusteisten välineiden toimintaa voidaan parantaa erityisesti kohdennetumman monivuotisen rahoituskehyksen yhteydessä;

23. on tyytyväinen siihen, että kaikki jäsenvaltiot ovat ylittäneet vihreän ja digitaalisen siirtymän tavoitteet (37 ja 20 prosenttia) ja keskimäärin elpymis- ja palautumistukivälineen ilmasto- ja digitaalitavoitteisiin on käytetty yhteensä 42 ja 26 prosenttia varoista; panee merkille, että tilintarkastustuomioistuin on kyseenalaistanut sitä, miten tukivälineen toimenpiteiden täytäntöönpano on edistänyt vihreää siirtymää, ja suositellut parannuksia ilmastoon liittyvien toimenpiteiden vaikutustenarviointimenetelmiin; korostaa, että kaikkiin tukivälineen pilareihin liittyy samoja menetelmällisiä puutteita;

24. toteaa, että elpymis- ja palautumistukivälineellä voitaisiin vaikuttaa konkreettisesti sosiaalisiin tavoitteisiin, sillä jäsenvaltiot aikovat käyttää niihin noin 163 miljardia euroa; korostaa, että tällaisten menojen on oltava tulossuuntautuneita, jotta voidaan varmistaa mitattavissa olevat taloudelliset ja/tai sosiaaliset hyödyt; korostaa, että on nopeutettava investointeja maaseutualueiden sekä syrjäisten, syrjäisimpien, eristyneiden ja syrjässä olevien alueiden kehittämiseen, kohtuuhintaiseen asumiseen, sosiaaliseen suojeluun, haavoittuvien ryhmien integrointiin ja nuorisotyöllisyyteen, sillä näiden alojen menoissa ollaan jäljessä; kehottaa komissiota arvioimaan perusteellisesti elpymisen ja palautumisen tulostaulussa jäsenvaltioiden tukivälineen puitteissa toteuttamia koulutukseen ja nuoriin liittyviä hankkeita ja uudistuksia; pitää valitettavana, että joissakin jäsenvaltioissa terveystavoitteiden täytäntöönpano on viivästynyt, kun otetaan huomioon, että välineellä on tarkoitus myös parantaa terveydenhuoltojärjestelmien saavutettavuutta ja kapasiteettia, ja toteaa että myös keskeisiin sosiaalisiin infrastruktuureihin, kuten varhaiskasvatukseen ja päivähoitoon, tehtävien investointien täytäntöönpano on viivästynyt; korostaa, että nämä viivästykset, jotka joissakin tapauksissa liittyvät talousarvion painopisteiden muuttumiseen ja kansallisten täytäntöönpanoaikataulujen tarkistamiseen, saattavat vaarantaa tukivälineen sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tavoitteiden saavuttamisen;

25. muistuttaa, että neuvotteluissa parlamentti kannatti koulutusta (10 prosenttia) ja kulttuuritoimintaa (2 prosenttia) koskevien tavoitteiden asettamista; tukee komission pyrkimystä arvioida näitä tavoitteita vertailukohtana, kun se arvioi koulutuspolitiikkaa kansallisissa elpymis- ja palautumissuunnitelmissa elpymis- ja palautumistukivälineen tulostaulussa;

26. panee merkille, että valtaosa kansallisista elpymis- ja palautumissuunnitelmista sisältää erityisen osion, jossa selitetään, miten suunnitelmassa käsitellään sukupuoleen liittyviä huolenaiheita ja haasteita; on kuitenkin huolissaan siitä, että joissakin kansallisissa elpymis- ja palautumissuunnitelmissa ei selitetä, miten siihen sisältyvien toimenpiteiden odotetaan edistävän sukupuolten tasa-arvoa ja yhtäläisiä mahdollisuuksia kaikille, ja kehottaa asianomaisia jäsenvaltioita lisäämään tällaiset selitykset viipymättä;

27. korostaa, että on tärkeää toteuttaa uudistuksia, joissa keskitytään työmarkkinoiden pirstoutumiseen ja joilla edistetään laadukkaita työoloja, puututaan palkkaeroihin, varmistetaan kunnolliset elinolot sekä vahvistetaan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua, sosiaalista suojelua ja yhteisötaloutta;

28. toteaa, että elpymis- ja palautumistukivälineellä voitaisiin vaikuttaa konkreettisesti digitaalista muutosta koskevaan tavoitteeseen, sillä tätä alaa koskeviin suunnitelmiin on kohdennettu 166 miljardia euroa; panee tyytyväisenä merkille älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun pilarin puitteissa tehdyt investoinnit erityisesti kilpailukykyyn ja pk-yritysten tukemiseen; toteaa, että on nopeutettava investointeja valtioiden väliseen yhteistyöhön, tuettava innovointihankkeita johtavia kilpailukykyisiä yrityksiä ja muutettava sääntelyä älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun edistämiseksi, sillä näissä asioissa ollaan jäljessä;

29. painottaa, että EU:n investointien onnistuminen edellyttää hyvin toimivia pääomamarkkinoita; kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan varojen tehokkaamman ja oikea-aikaisen maksamisen erityisesti pk-yrityksille ja nuorille yrittäjille, virtaviivaistamaan hakumenettelyjä saavutettavuuden parantamiseksi ja toteuttamaan erityistoimenpiteitä, joilla tarjotaan kohdennettua tukea ja autetaan näitä yrityksiä olemaan merkittävämmässä roolissa älykkään ja osallistavan kasvun prosessissa;

30. on huolissaan siitä, että välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttaminen on jäljessä kansallisissa elpymis- ja palautumissuunnitelmissa esitetystä ohjeellisesta aikataulusta ja että edistyminen on epätasaista eri jäsenvaltioissa; pitää valitettavana, että välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttamisen ja hankkeiden täytäntöönpanon välillä on viive; painottaa, että elpymis- ja palautumistukivälineen pitkän ja lyhyen aikavälin potentiaali voidaan saavuttaa ainoastaan, jos sen uudistuksia ja investointeja koskevat osiot pannaan asianmukaisesti täytäntöön; panee tyytyväisenä merkille, että hitaan käynnistymisen jälkeen tukivälineen täytäntöönpano alkoi nopeutua vuoden 2023 jälkipuoliskolla, mutta toteaa, että keskeisiin uudistuksiin ja investointeihin liittyvät merkittävät viivästykset jatkuvat edelleen ja niiden on katsottu johtuvan muun muassa REPowerEU-suunnitelmaa koskevista tarkistuksista, kiihtyvästä inflaatiosta, jäsenvaltioiden ja erityisesti pienempien jäsenvaltioiden riittämättömistä hallinnollisista valmiuksista, tukivälineen erityisiin täytäntöönpanosääntöihin liittyvästä epävarmuudesta, korkeista energiakustannuksista, toimitusvaikeuksista ja toimenpiteiden täytäntöönpanoon tarvittavan ajan aliarvioimisesta; panee merkille, että jotkin hallitukset siirsivät täytäntöönpanon keskeisiä määräaikoja vuoteen 2026, mikä herättää huolta joidenkin jäsenvaltioiden kyvystä käyttää kaikki myönnetyt varat tukivälineen aikataulussa; korostaa, että on tärkeää noudattaa realistista ja vaikuttavaa täytäntöönpanoaikataulua, jotta vältetään riski siitä, että hankkeita jää kesken ja tilaisuudet rakenteellisille parannuksille jäävät käyttämättä; kehottaa komissiota varmistamaan, että hallinnollisiin pullonkauloihin puututaan kiireellisesti;

31. palauttaa mieliin, että elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevaa asetusta muutettiin sisällyttämällä siihen REPowerEU-luku; korostaa kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-lukujen merkitystä ja kehottaa jäsenvaltioita asettamaan etusijalle kypsät hankkeet ja panemaan kansalliset elpymis- ja palautumissuunnitelmansa täytäntöön nopeammin sekä uudistusten että investointien osalta ja tarvittaessa mukauttamaan suunnitelmiaan tukivälineen tavoitteiden mukaisesti heikentämättä kansallisten suunnitelmien yleistä tasapainoa ja tavoitetasoa, jotta voidaan vastata geopoliittisista tapahtumista johtuviin haasteisiin ja käsitellä paikallisesti vallitsevia olosuhteita;

32. korostaa, että elpymis- ja palautumistukiväline olisi voinut auttaa lieventämään nykyisen EU:n laajuisen asuntokriisin vaikutuksia; pitää valitettavana, että jotkin jäsenvaltiot eivät hyödyntäneet tätä mahdollisuutta, ja painottaa olevan tärkeää, että jäsenvaltiot nopeuttavat investointeja asuntojen saatavuuteen ja kohtuuhintaisuuteen;

33. tuo esiin keskeisten välitavoitteiden merkityksen EU:n taloudellisten etujen suojaamisessa oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen liittyviltä puutteilta ja elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen 22 artiklan mukaisten vaatimusten täyden täytäntöönpanon varmistamisessa; panee tyytyväisenä merkille, että kaikki jäsenvaltiot yhtä lukuun ottamatta ovat saavuttaneet tyydyttävästi keskeiset välitavoitteensa; muistuttaa, että komission on perittävä takaisin kaikki ennakkomaksut, joita ei ole kuitattu säännönmukaisista maksupyynnöistä elpymis- ja palautumistukivälineen loppuun mennessä;

34. toteaa, että elpymis- ja palautumistukiväline on aiheuttanut suuren hallinnollisen rasitteen ja sen hallinnointi on erittäin monimutkaista; painottaa, että tukivälineen täytäntöönpano rakennerahastojen ohella edellyttää huomattavia toimia kansallisella tasolla; panee merkille, että vuosina 2021–2024 kysyntään perustuvasta teknisen tuen välineestä tuettiin jäsenvaltioissa yli 500:aa tukivälineeseen liittyvää uudistusta, jotka liittyivät joko suoraan tai välillisesti kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien valmisteluun, muuttamiseen, tarkistamiseen ja täytäntöönpanoon; panee merkille komission heinäkuussa 2024 antamat ohjeet, jotka sisälsivät yksinkertaistuksia ja selvennyksiä tukivälineen täytäntöönpanon virtaviivaistamiseksi, mutta odottaa komission lunastavan nopeasti lupauksensa vähentää hallinnollista rasitetta 25 prosentilla; kehottaa komissiota antamaan jäsenvaltioille selkeää ja kohdennettua teknistä tukea, jotta ne voivat kehittää tehokkaita hallinnollisia valmiuksia välitavoitteiden ja tavoitteiden täytäntöönpanoa varten; kehottaa komissiota vähentämään arvoltaan suurempiin sopimuksiin sovellettavien julkisia hankintoja koskevien EU:n sääntöjen monimutkaisuutta;

35. on huolissaan elpymis- ja palautumistukivälineen rahoituksen hakumenettelyjen monimutkaisuudesta erityisesti pk-yritysten ja kansalaisjärjestöjen näkökulmasta ja toteaa niiden tarvitsevan ulkoisia konsulttipalveluja jopa pienten avustusten hakemiseen; painottaa, että tällaiset byrokraattiset esteet ovat ristiriidassa tukivälineen alkuperäisten tavoitteiden kanssa, sillä sen tarkoituksena oli antaa nopeaa ja suoraa taloudellista tukea; kehottaa yksinkertaistamaan kiireellisesti haku- ja raportointivaatimuksia erityisesti pienempien tuensaajien osalta, jotta voidaan maksimoida varojen käyttöaste ja vaikutus ja auttaa käyttämään niitä vihreän ja digitaalisen siirtymän edistämiseen;

36. katsoo täytäntöönpanon viivästysten korostavan riskiä siitä, että toimenpiteitä, joihin on maksettu elpymis- ja palautumistukivälineen rahoitusta, ei saada päätökseen vuoden 2026 maksumääräaikaan mennessä; suhtautuu myönteisesti siihen, että elpymis- ja palautumisvuoropuhelussa 16. syyskuuta 2024 komissio totesi, että se ei korvaa toteutumatta jääneitä hankkeita; pitää ongelmallisena sitä, että saavutetuiksi arvioitujen välitavoitteiden ja tavoitteiden perusteella maksettuja elpymis- ja palautumistukivälineen varoja ei voida periä takaisin tapauksissa, joissa niihin liittyviä toimenpiteitä ei lopulta saada päätökseen; kannustaa komissiota ottamaan huomioon tilintarkastustuomioistuimen tähän liittyvät suositukset ja arvioimaan yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa toimenpiteitä, jotka ovat suurimmassa vaarassa jäädä saattamatta päätökseen 31. elokuuta 2026 mennessä; korostaa, että on tärkeää valvoa näitä toimenpiteitä, helpottaa oikea-aikaista seurantaa ja pyrkiä ratkaisuihin viivästysten korjaamiseksi;

37. panee huolestuneena merkille, että elpymis- ja palautumistukivälineen jäljellä oleva täytäntöönpanoaika on liian lyhyt monien innovatiivisten hankkeiden täytäntöönpanolle; huomauttaa myös, että innovatiiviset hankkeet ovat luonteeltaan vaikeammin suunniteltavia ja niiden täytäntöönpanon aikana ilmenee todennäköisemmin esteitä, minkä vuoksi ne eivät ole yhteensopivia tukivälineen tiukkojen aikataulujen kanssa; kehottaa komissiota luomaan tulevaisuudessa ohjelmia, jotka ovat riittävän joustavia, jotta muuttuviin olosuhteisiin voidaan vastata asianmukaisesti, ja joilla samalla taataan tietyn tasoinen ennustettavuus;

38. toteaa, että jotkin välitavoitteet ja tavoitteet eivät välttämättä ole enää saavutettavissa objektiivisten olosuhteiden vuoksi; painottaa, että kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien mahdolliset tarkistukset olisi tehtävä elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen mukaisesti, mukaan lukien sovellettavat määräajat, eivätkä ne saisi johtaa uudistuksista tai sitoumuksista perääntymiseen tai heikompilaatuisiin hankkeisiin vaan niillä olisi säilytettävä yleinen tavoitetaso ja julkisten varojen tehokas käyttö;

39. on huolissaan siitä, että komissio on arvioinut kansallisia elpymis- ja palautumissuunnitelmia epäyhtenäisesti, mikä on johtanut kaksoisstandardeihin asetuksen soveltamisessa; on lisäksi huolissaan välitavoitteiden ja tavoitteiden epäyhtenäisestä ja erilaisesta määrittelystä eri kansallisissa elpymis- ja palautumissuunnitelmissa, mistä tilintarkastustuomioistuin on johdonmukaisesti raportoinut;

40. huomauttaa, että komission suorittaman jäsenvaltioiden maksupyyntöjen arvioinnin kesto vaihtelee huomattavasti jäsenvaltioiden välillä, ja korostaa, että komission on lisättävä avoimuutta; kehottaa komissiota nopeuttamaan arviointejaan ja varmistamaan jäsenvaltioiden yhdenvertaisen kohtelun; korostaa tarvetta varmistaa tasapuoliset toimintaedellytykset kaikkialla EU:ssa sellaisten toimenpiteiden ja indikaattoreiden osalta, joita käytetään kaikkien elpymis- ja palautumistukivälineen hankkeiden arviointiin;

41. kehottaa jäsenvaltioita lisäämään toimiaan hallinnollisten pullonkaulojen poistamiseksi ja tarjoamaan riittävät hallinnolliset valmiudet elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanon nopeuttamiseksi vuoden 2026 määräaikaa silmällä pitäen ja kehottaa niitä välttämään tukivälineen hankkeiden keskittämistä kehittyneemmille alueille ja pääkaupunkeihin mahdollistamalla tukivälineen varojen ohjaamisen hankkeisiin kaikkein haavoittuvimmilla alueilla, jotta voidaan edistää tukivälineen tavoitetta parantaa EU:n sosiaalista, alueellista ja taloudellista yhteenkuuluvuutta; painottaa pitävänsä tärkeänä, että kansallisissa elpymis- ja palautumissuunnitelmissa rahoitus jaetaan oikeudenmukaisesti alueiden kesken samalla kun varmistetaan, että tukivälineen varat myönnetään taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten, toteutettavuuden ja pitkän aikavälin hyötyjen perusteella;

42. kehottaa jatkamaan kypsiä elpymis- ja palautumistukivälineen hankkeita 18 kuukaudella, tarvittaessa muuttamalla elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevaa asetusta yhteispäätösmenettelyllä; korostaa, että komissio toteuttaa hankkeiden kaavaillun jatkamisen objektiivisten, selkeiden ja oikeudenmukaisten vertailuarvojen perusteella; suhtautuu myönteisesti mahdollisuuteen ottaa käyttöön kohdennettu ja tulosperusteinen priorisointi- ja siirtojärjestelmä vuoden 2026 määräajan jälkeen, jotta käynnissä olevat hankkeet voidaan saattaa päätökseen hyödyntämällä muita rahoitusohjelmia, kuten Euroopan investointirahastoa ja mahdollista uutta Euroopan kilpailukykyrahastoa; kehottaa komissiota esittämään strategian, jolla vastataan julkisten investointien valtavaan tarpeeseen vuoden 2026 jälkeen vaarantamatta muiden kriittisten alojen budjettivaroja;

43. kehottaa arvioimaan, miten tällä kehyksellä voitaisiin mahdollistaa kohdennetut investoinnit EU:n puolustusalan toimitusketjuihin, strategisiin varmuusvarastoihin ja puolustusalan innovointiin varmistaen, että investoinnit ovat EU:n laajempien turvallisuustavoitteiden mukaisia;

44. on huolissaan siitä, että jotkin jäsenvaltiot saattavat päättää luopua niiden viimeiseen maksupyyntöön liittyvistä osittaisista tai kokonaisista määristä, mikä estäisi viimeisten välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttamisen;

Avoimuus, seuranta ja valvonta

45. panee merkille, että komissio oli suunnitellut tekevänsä 112 elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevaa tarkastusta kaikissa jäsenvaltioissa vuonna 2024; muistuttaa komissiota, että sillä on elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen 24 artiklan 9 kohdan mukaisesti velvollisuus periä rahoitus takaisin, jos maksuja on suoritettu väärin tai toimenpiteitä on kumottu;

46. panee merkille, että komissio käyttää omia menetelmiään laskiessaan osittaisia maksuja ja varojen keskeyttämisiä; pitää valitettavana, että nämä menetelmät kehitettiin vasta kaksi vuotta elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanon alkamisen jälkeen parlamenttia kuulematta;

47. on tyytyväinen tilintarkastustuomioistuimen tekemään elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevaan kattavaan työhön ja katsoo, että on tärkeää arvioida perusteellisesti sen havainnot ja erityisesti havainnot, joiden mukaan välitavoitteet ja tavoitteet ovat usein melko epämääräisiä ja tuotossuuntautuneita eivätkä siksi sovellu tulosten ja vaikutusten mittaamiseen, sekä havainnot päällekkäisyyksistä muiden politiikkatoimien kanssa ja tästä johtuvasta kaksinkertaisen rahoituksen riskistä; panee merkille, että komissio on hyväksynyt monia tilintarkastustuomioistuimen suosituksia mutta ei kaikkia niistä; painottaa, että tilintarkastustuomioistuimen esiin tuomiin varainhoidon valvonnan puutteisiin on puututtava kiireellisesti, jotta voidaan estää kaksinkertainen rahoitus, kustannustehottomuus ja EU:n varojen huono hallinnointi; kehottaa lisäämään avoimuutta ja ottamaan tilintarkastustuomioistuimen suositukset huomioon kokonaisuudessaan lisäämättä tarpeetonta hallinnollista rasitetta;

48. ottaa huomioon, että tilintarkastustuomioistuin katsoo, että elpymis- ja palautumistukivälineessä keskitytään täytäntöönpanon edistymiseen tuloksellisuuden sijaan, etenkin siksi, että elpymis- ja palautumistukivälineestä rahoitetuissa toimenpiteissä keskitytään pikemminkin tuotoksiin kuin tuloksiin, niiden tavoitetaso vaihtelee, ne eivät aina ole selkeitä eivätkä ne aina kata toimenpiteen keskeisiä täytäntöönpanovaiheita, mukaan lukien päätökseensaattaminen;

49. toteaa tilintarkastustuomioistuimen havainneen tarkastuksissaan useita tapauksia, joissa rahoitusta oli maksettu vaikkei vastaavien välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttamiseen liittyviä vaatimuksia ollut täytetty asianmukaisesti; toteaa lisäksi, että komission kehykseen asiaankuuluvien välitavoitteiden ja tavoitteiden ”tyydyttävän saavuttamisen” arvioimiseksi sisältyy harkinnanvaraisia käsitteitä, kuten ”vähäinen poikkeama vaatimuksesta” tai ”suhteellinen viive”, ja että maksujen osasuorituksen määrittämismenetelmässä ei anneta selitystä kertoimiksi valituille arvoille, mikä jättää tulkinnanvaraa; pyytää komissiota antamaan parlamentille lisäselvennyksiä;

50. korostaa, että kansallisiin elpymis- ja palautumissuunnitelmiin ei pääsääntöisesti saisi sisällyttää toimenpiteitä, jotka sisältyvät jo muihin EU:n rahoitusta (esim. koheesiovaroja, maataloustukea jne.) saaviin kansallisiin suunnitelmiin, ei edes silloin, kun niistä ei aiheudu kustannuksia; kehottaa komissiota pysymään valppaana ja toimimaan ennakoivasti, kun pyritään havaitsemaan tilanteita, joissa voi olla kyse kaksinkertaisesta rahoituksesta, erityisesti kun otetaan huomioon elpymis- ja palautumistukivälineen ja muiden EU:n rahoitusvälineiden erilaiset täytäntöönpanomallit;

51. pitää valitettavana, ettei elpymis- ja palautumistukivälineestä ole asianmukaista kirjausketjua ja että sen avoimuudessa on edelleen puutteita, vaikka jäsenvaltioilla on velvollisuus raportoida puolivuosittain sadasta suurimmasta lopullisesta tuensaajasta, ja muistuttaa, että tämä vaatimus sisällytettiin REPowerEU-suunnitelmaan parlamentin pyynnöstä; pitää valitettavana, että joidenkin jäsenvaltioiden raportoinnissa on ollut viivästyksiä ja että toimitetut tiedot eivät ole olleet erityisen hyödyllisiä, mikä viime kädessä estää komissiota tai tilintarkastustuomioistuinta suorittamasta vaatimustenmukaisuuden tarkastuksia; kehottaa jälleen päivittämään säännöllisesti luetteloita kunkin jäsenvaltion suurimmista lopullisista tuensaajista, julkaisemaan ne elpymisen ja palautumisen tulostaululla ja sisällyttämään niihin tiedot asianomaisista talouden toimijoista, mukaan lukien toimeksisaajat ja alihankkijat, ja niiden tosiasiallisista omistajista ja edunsaajista, ei pelkästään ministeriöistä tai muista hallinnon elimistä tai valtionyhtiöistä; pitää lisäksi valitettavana, että lopullisen tuensaajan nykyinen määritelmä on tulkinnanvarainen, minkä seurauksena samankaltaisten toimenpiteiden lopulliset tuensaajat ovat erilaisia eri jäsenvaltioissa; kehottaa komissiota tässä yhteydessä varmistamaan yhteisen käsityksen siitä, mitä tarkoitetaan lopullisella tuensaajalla, jotta tätä käsitettä voidaan käyttää johdonmukaisesti;

52. on huolissaan kansallisten raportointi- ja valvontamekanismien jatkuvista puutteista ja toteaa niiden johtuvan osittain rahoituksen käyttöön kohdistuvasta paineesta, joka haittaa valmiuksia havaita tukeen oikeuttamattomia menoja, ja tarkastus- ja valvontamenettelyjen monimutkaisuudesta, joka on aiheuttanut epävarmuutta jäsenvaltioissa ja liian suuren hallinnollisten menettelyjen kuorman; kehottaa komissiota varmistamaan, että jäsenvaltioiden valvontajärjestelmät toimivat asianmukaisesti, ja tarkistamaan, että elpymis- ja palautumistukivälineestä rahoitetut investointihankkeet ovat EU:n ja kansallisten sääntöjen mukaisia; kehottaa vähentämään maksuja ja tarvittaessa perimään määriä takaisin elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen 22 artiklan mukaisesti, jos kansallisten

valvontajärjestelmien puutteet jatkuvat; pitää valitettavana, että yhteentoimivien tietoteknisten välineiden ja yhdenmukaistettujen standardien puuttuessa on turvauduttu manuaalisiin ristiintarkastuksiin ja EU:n varojen saajien omiin ilmoituksiin, vaikka käytettävissä on varhaishavainta- ja poissulkemisjärjestelmän ja Arachnen kaltaisia välineitä, joiden käyttö ei tällä hetkellä ole pakollista, ja toteaa tämän aiheuttavan riskin siitä, että menot ilmoitetaan kahdesti; muistuttaa tässä yhteydessä, että jäsenvaltiot ovat olleet haluttomia edistymään nopeasti asiaankuuluvien tietoteknisten välineiden kehittämisessä;

53. on tilintarkastustuomioistuimen kanssa samaa mieltä siitä, että kustannuksiin perustumattoman rahoituksen malli ei estä raportoimasta todellisista kustannuksista; toteaa, että selkeät tiedot kustannuksista helpottavat myös valvonta- ja seurantaelinten sekä EPPOn ja Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) työtä ja mahdollistavat tehokkaamman julkisen valvonnan;

54. palauttaa mieliin, että elpymisen ja palautumisen tulostaulun tehtävänä on tarjota kansalaisille tietoja kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpanon yleisestä edistymisestä; korostaa tulostaulun merkitystä avoimuuden edistämisessä ja kehottaa komissiota lisäämään tulostaulun avoimuutta ja sillä toteutettavaa tietojen visualisointia;

55. muistuttaa, että täytäntöönpanon etenemistä koskeva raportointi elpymisen ja palautumisen tulostaulussa perustuu jäsenvaltioiden kahdesti vuodessa toimittamiin tietoihin;

56. korostaa EPPOn ja OLAFin tärkeää roolia EU:n taloudellisten etujen suojaamisessa; panee tyytyväisenä merkille, että elpymis- ja palautumistukivälineeseen liittyviä petos- ja korruptiotapauksia koskevat EPPOn tutkimukset ovat johtaneet useisiin pidätyksiin, syytteeseenpanoihin ja tukivälineen varojen pidätyksiin; muistuttaa, että vuonna 2024 EPPO käsitteli 307:ää vireillä olevaa tukivälineeseen liittyvää tapausta, mikä vastasi noin 17:ää prosenttia kaikista menoihin liittyviä petoksia koskevista tutkimuksista, ja toteaa näiden tapausten aiheuttaneen arviolta 2,8 miljardin euron vahingot EU:n taloudellisille eduille; odottaa tutkimusten määrän kasvavan tukivälineen täytäntöönpanon edetessä; kehottaa komissiota tarkastelemaan jäsenvaltioiden toimittamia johdon vahvistuslausumia keskittyen havaituista petoksista ilmoittamiseen ja toteutettuihin korjaaviin toimenpiteisiin;

Euroopan parlamentin rooli

57. muistuttaa parlamentin roolin merkityksestä elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanon valvonnassa ja seurannassa sekä komission vastuuvelvollisuuden takaamisessa; korostaa, että parlamentti on käsitellyt tukivälinettä usein eri tavoin, se on esimerkiksi käynyt tukivälineestä useita täysistuntokeskusteluja, antanut siitä päätöslauselmia, järjestänyt asiasta vastaavien komission jäsenten kanssa joka toinen kuukausi kokouksen elpymis- ja palautumisvuoropuhelun puitteissa, sen elpymis- ja palautumistukivälineen valvontaa käsittelevä pysyvä työryhmä on pitänyt yli 30 kokousta, parlamentti on esittänyt aiheesta lukuisia kysymyksiä, se on käsitellyt sitä komission vuotuisen vastuuvapausmenettelyn yhteydessä, komissio tiedottaa siitä säännöllisesti ja komissiolle on esitetty aiheesta tapauskohtaisia tietopyyntöjä; pitää valitettavana, että malliin, jossa maksut suoritetaan vasta kun välitavoitteet ja tavoitteet on saavutettu, ei liitetty asianmukaisia talousarvion valvontamekanismeja, mikä heikentää parlamentin roolia monivuotisen rahoituskehyksen menojen valvontaan verrattuna;

58. palauttaa mieliin elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen 25 artiklassa säädetyt parlamentin oikeudet, erityisesti oikeuden saada yhtäaikaisesti tiedot, jotka komissio toimittaa neuvostolle tai sen valmisteluelimille elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen tai sen täytäntöönpanon yhteydessä, sekä oikeuden saada yleiskatsaus komission alustavista havainnoista, jotka koskevat kansallisiin elpymis- ja palautumissuunnitelmiin sisältyvien asiaankuuluvien välitavoitteiden ja tavoitteiden tyydyttävää saavuttamista; kannustaa ilmoittamaan neuvoston valmisteluelimissä käytyjen keskustelujen asiaankuuluvista tuloksista asiasta vastaaville parlamentin valiokunnille;

59. muistuttaa lisäksi, että parlamentin asiasta vastaavilla valiokunnilla on oikeus pyytää komissiota antamaan tilannekatsaus kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien arvioinnista elpymis- ja palautumisvuoropuhelun puitteissa järjestetyissä kokouksissa;

60. pitää valitettavana, että parlamentilla ei ole roolia kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien suunnittelussa eikä sitä kuulla maksupyynnöistä; arvostelee lisäksi sitä, ettei parlamentille ole annettu selkeää ja jäljitettävissä olevaa yleiskuvaa hankkeiden ja maksujen täytäntöönpanotilanteesta; odottaa saavansa tietoa kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien tarkistusten olosuhteista, jotta se voi tehdä tarkistuksista oman arvionsa, ja odottaa, että parlamentin roolia vahvistetaan tukivälineestä saatuihin kokemuksiin perustuvissa mahdollisissa tulevissa välineissä;

Sidosryhmien osallistuminen

61. pitää valitettavana, ettei paikallis- ja alueviranomaisia, kansalaisyhteiskunnan järjestöjä, työmarkkinaosapuolia, kansallisia parlamentteja ja muita asiaankuuluvia sidosryhmiä ole otettu riittävällä tavalla mukaan kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien suunnitteluun, tarkistamiseen tai täytäntöönpanoon, mikä on heikentänyt välineen tuloksellisuutta sekä osallisuutta; pitää valitettavana, että jotkin jäsenvaltiot ovat kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien suunnittelussa ja täytäntöönpanossa selvästi suosineet joitakin paikallis- ja alueviranomaisia tai sidosryhmiä muiden kustannuksella; muistuttaa, että paikallis-, alue- ja kansallisten viranomaisten sekä näiden politiikkatoimien kehittämisestä vastaavien viranomaisten osallistuminen on ratkaisevan tärkeää elpymis- ja palautumistukivälineen onnistumisen kannalta, kuten tukivälinettä koskevan asetuksen 28 artiklassa todetaan; muistuttaa, että parlamentti halusi sisällyttää elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevaan asetukseen sitovan säännöksen monitasoisesta vuoropuhelusta, jonka kautta voitaisiin ottaa mukaan asiaankuuluvat sidosryhmät ja keskustella niiden kanssa kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien valmistelusta ja täytäntöönpanosta selkeän kuulemisjakson puitteissa; kehottaa siksi ottamaan sidosryhmät mahdollisimman laajasti mukaan kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpanoon kansallisen oikeudellisen kehyksen mukaisesti ja selkeiden ja avoimien periaatteiden pohjalta;

62. toteaa jälleen, että kansallisten koordinointiviranomaisten ja kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpanon seurantaan osallistuvien kansallisten sidosryhmien on tarpeen olla säännöllisesti vuorovaikutuksessa avoimuuden ja vastuuvelvollisuuden periaatteen mukaisesti; painottaa, että kansallisten koordinointiviranomaisten on toteutettava säännöllisempää julkista viestintää sen varmistamiseksi, että saataville asetetaan ajantasaisia tietoja kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpanon edistymisestä;

63. painottaa, että päätökset olisi tehtävä tarkoituksenmukaisimmalla tasolla; on vakuuttunut siitä, että kumppanuusperiaatteen soveltaminen ja paikallis- ja alueviranomaisten vahvempi osallistuminen voisivat tehostaa hankkeiden täytäntöönpanoa ja pienentää eroja jäsenvaltioiden sisällä ja että näin voitaisiin saada aikaan enemmän ja laadukkaampia toimenpiteitä, joilla on rajatylittävä ja monikansallinen ulottuvuus;

64. katsoo, että elpymis- ja palautumistukivälineestä voidaan saada arvokkaita kokemuksia, jotka olisi otettava huomioon seuraavan monivuotisen rahoituskehyksen tulosperusteisten välineiden suunnittelussa, erityisesti kun otetaan huomioon EU:n kilpailukyky- ja yksinkertaistamistavoitteet;

Opit tulevaisuutta varten

65. katsoo, että uudistusten ja investointien yhdistelmä on osoittautunut onnistuneeksi mutta ne olisi kytkettävä toisiinsa selkeämmin; korostaa, että kaikki rahoitus on tärkeää saattaa linjaan välineen tavoitteiden kanssa ja maksaa tavoitteiden saavuttamisessa edistymisen mukaisesti; painottaa, että kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien tavoitetasoa ei saisi laskea vaan sen olisi oltava oikeassa suhteessa elpymis- ja palautumistukivälineen aikatauluun, jotta voidaan varmistaa niiden onnistunut täytäntöönpano;

66. on vakuuttunut siitä, että EU:n kilpailukyvyn vahvistaminen, sen talouden hiilestä irtautuminen, parempi mukauttaminen kiertotalouden periaatteisiin ja resurssitehokkuuden parantaminen sekä osaamisvajeen korjaaminen, laadukkaiden työpaikkojen luominen ja EU:n innovointikapasiteetin tehostaminen ovat keskeisiä painopisteitä vuoden 2026 jälkeenkin, kuten Draghin raportissa todetaan; on huolissaan siitä, että elpymis- ja palautumistukivälineen toiminnan päättyessä vuoden 2026 lopussa syntyy huomattava rahoitusvaje, joka koskee erityisesti julkisia investointeja unionin yhteisiin painopisteisiin, koska kansallisten talousarvioiden rahoitusvarat vaihtelevat huomattavasti jäsenvaltioiden välillä; korostaa, että elpymis- ja palautumistukivälineestä saatuja kokemuksia on hyödynnettävä, jotta voidaan paremmin saada liikkeelle julkisia ja yksityisiä investointeja ja siten korjata EU:n tavoitteisiin ja siirtymiin liittyvä rahoitusvaje, joka Draghin raportissa esitetyn arvion mukaan on vuosittain yli 800 miljardia euroa, samalla kun varmistetaan yhteisiin eurooppalaisiin hyödykkeisiin tehtävien investointien saumaton jatkuvuus;

67. panee tyytyväisenä merkille mahdollisuuden ohjata elpymis- ja palautumistukivälineen varoja InvestEU-ohjelman jäsenvaltio-osioon, minkä ansiosta rahoitusvälineitä on voitu käyttää tehokkaammin;

68. kehottaa komissiota soveltamaan saatuja kokemuksia ja tilintarkastustuomioistuimen huomautuksia ja varmistamaan, että tulevat tulosperusteiset välineet ovat hyvin kohdennettuja ja yhdenmukaisia eurooppalaisten julkishyödykkeiden rahoittamista koskevan tavoitteen kanssa ja että niissä asetetaan etusijalle selkeästi määriteltyihin strategisiin haasteisiin vastaaminen, talouden kestävyys ja kilpailukyky; kehottaa varmistamaan, että kaikki tulevat välineet suunnitellaan mittaamaan panosten tai lyhyen aikavälin tuotosten ja edistymisen lisäksi myös tuloksia lopputuloksiin perustuvien pitkän aikavälin vaikutusten osalta;

69. ottaa huomioon, että tilintarkastustuomioistuimen mukaan on olennaisen tärkeää, että tulevia tulosperusteisia välineitä ei suunnitella ja panna täytäntöön tilivelvollisuutta heikentävällä tavalla ja erityisesti että jäsenvaltioissa on käytössä asianmukaiset valvontajärjestelmät, jotka komissio tarkastaa ennen täytäntöönpanon aloittamista; toteaa, että tähän sisältyisi jäsenvaltioiden valvontaa ja komission tarkastuksia koskevien vähimmäisvaatimusten asettaminen;

70. kehottaa komissiota tekemään riippumattoman arvioinnin ja raportoimaan elpymis- ja palautumistukivälineen vaikutuksesta yksityisiin investointeihin kootusti EU:n tasolla, erityisesti siitä, onko se mahdollisesti syrjäyttänyt yksityisiä investointeja ja mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen; kehottaa lisäksi komissiota laatimaan objektiivisia ja selkeitä analyyseja siitä, miten kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien uudistusten ja investointien täytäntöönpano vaikuttaa yksittäisten jäsenvaltioiden talouksiin erityisesti älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun osalta; kehottaa komissiota ottamaan huomioon näistä analyyseistä ja tilintarkastustuomioistuimen tukivälinettä koskevista huomioista saadut kokemukset, kun se laatii ehdotuksiaan seuraavalle ohjelmakaudelle;

71. korostaa, että kaikkien EU:n rahoittamien investointien ja uudistusten olisi oltava koordinoituja ja johdonmukaisia kansallisen tason strategisen suunnittelun kanssa ja niissä olisi keskityttävä hankkeisiin, joilla on selvää eurooppalaista lisäarvoa; korostaa, että rajatylittäville ja monikansallisille investoinneille tarvitaan menotavoite; kehottaa komissiota kehittämään uskottavan menetelmän EU:n rahoittamien hankkeiden rajatylittävän ja monikansallisen ulottuvuuden arvioimiseksi;

72. korostaa, että kansallisen oikeudellisen kehyksen puitteissa järjestetyt mielekkäät työmarkkinaosapuolten vuoropuhelut ja alueelliset vuoropuhelut, joissa paikallis- ja alueviranomaiset, työmarkkinaosapuolet, kansalaisyhteiskunnan järjestöt ja kansalliset parlamentit ovat tiiviisti mukana, ovat olennaisen tärkeitä kansallisen sitoutumisen, onnistuneen täytäntöönpanon ja demokraattisen vastuuvelvollisuuden kannalta; on huolissaan siitä, etteivät kaikki asiaankuuluvat sidosryhmät osallistuneet riittävällä tavalla elpymis- ja palautumistukivälineestä rahoitettujen aloitteiden täytäntöönpanoon ja valvontaan; korostaa erityisesti, ettei alueille ja kunnanvaltuustoille voida vain toimittaa päätöksiä ilman, että niille annetaan mahdollisuus vaikuttaa uudistuksiin ja investointeihin, jotka aiheuttavat todellisia muutoksia niiden alueilla;

73. pitää olennaisen tärkeänä, että käyttöön otetaan eriytettyjä strategioita, joissa otetaan huomioon eri alueiden kulttuurinen moninaisuus ja vahvistetaan niiden taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta, sen sijaan että sovellettaisiin yhtenäistä tai kaikille sopivana pidettyä lähestymistapaa, joka voisi olla vahingollinen vähemmän kehittyneille alueille; kehottaa siksi vahvistamaan sidosryhmien kanssa käytävää vuoropuhelua ja käyttämään sitä säntillisemmin, koska sitä kautta voitaisiin saada inspiraatiota tuleville aloitteille ja mekanismeille EU:ssa ja sen jäsenvaltioissa;

74. korostaa, että elpymis- ja palautumistukivälinettä koskevan asetuksen mukaan EU:n rahoittamien hankkeiden rahoituksen alkuperästä on pidettävä julkisesti esillä tietoja, jotta voidaan varmistaa unionin kansalaisten sitoutuminen;

75. korostaa, että elpymis- ja palautumisvuoropuhelun puitteissa järjestetyt kokoukset ovat olleet tärkeä keino lisätä avoimuutta ja vastuuvelvollisuutta, jotka ovat ratkaisevan tärkeitä elpymis- ja palautumistukivälineen optimaalisen täytäntöönpanon kannalta;

76. toteaa jälleen, että EU:n varojen käytön avoimuuden ja jäljitettävyyden parantamiseksi tarvitaan lisätoimia; korostaa, että on tarpeen varmistaa, että tuloksellisuuden mittaamisen kannalta merkitykselliset tiedot ovat saatavilla ja että tuloksellisuutta koskevat tiedot esitetään paremmin ja avoimemmin; korostaa, että tuloksellisuustietojen ja ohjelmien rakenteen tai mukauttamisen välistä palautemekanismia olisi parannettava;

77. katsoo, että kaikilla mukana olevilla alueilla toteutettu kaikkien mukana olevien viranomaisten parempi koulutus ja valmiuksien kehittäminen, erityisesti kansallisella tasolla, olisi voinut nopeuttaa elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanoa ja antaa täytäntöönpanoviranomaisille mahdollisuuden sopeutua paremmin tukivälineen tulosperusteiseen luonteeseen; katsoo, että komissio olisi voinut avustaa jäsenvaltioita enemmän suunnitteluvaiheessa ja antaa täytäntöönpano-ohjeita aiemmin ja että näin olisi voitu vahvistaa erityisesti jäsenvaltioiden tarkastus- ja valvontajärjestelmiä ja elpymis- ja palautumistukivälineen rajatylittävää ulottuvuutta;

78. toteaa, että on tärkeää lieventää kaksinkertaisen rahoituksen riskiä; ehdottaa, että käyttöön otettaisiin integroitu ja yhteentoimiva tieto- ja tiedonlouhintajärjestelmä ja kehitettäisiin selkeät tietojoukkoja koskevat standardit, joita sovellettaisiin kaikissa jäsenvaltioissa, jotta mahdollistetaan kattava ja automatisoitu menojen seuranta; kehottaa kehittämään parempia koordinointimekanismeja, joissa määritetään selkeät vastuualueet erilaisten EU:n ja kansallisten ohjelmien täytäntöönpanoon osallistuvien elinten kesken samalla kun vältetään tarpeettoman monimutkaista byrokratiaa ja varmistetaan varojen tehokas kohdentaminen; kannustaa ottamaan käyttöön kehittynyttä data-analytiikkaa ja tekoälyvälineitä tuloksellisuuden seurannan, arvioinnin ja raportoinnin tehostamiseksi, jotta voidaan keventää manuaalisen työn määrää ja virtaviivaistaa raportointiprosesseja; korostaa, että tällainen edistys edellyttää, että hallinnon digitalisointiin annetaan myös operatiivista tukea;

79. kehottaa painokkaasti komissiota ja jäsenvaltioita varmistamaan, että kaikenlainen kustannuksiin perustumaton EU:n rahoitus tai tulosperusteinen EU:n rahoitus on EU:n ja kansallisten sääntöjen mukaista, millä pyritään viime kädessä suojaamaan EU:n taloudellisia etuja; muistuttaa komission ja jäsenvaltioiden vastuuvelvollisuudesta ja vastuusta varmistaa EU:n rahoituksen laillisuus ja sääntöjenmukaisuus sekä moitteettoman varainhoidon periaatteiden noudattaminen;

80. katsoo, että parlamentin roolia elpymis- ja palautumistukivälineen seurannassa olisi edelleen vahvistettava;

81. vaatii, että tulevilla tulosperusteisilla välineillä on yhtenäinen kirjausketju, jonka avulla voidaan jäljittää rahoitettuihin hankkeisiin osoitetut talousarvio-osuudet; korostaa, että tarvitaan hanketason tarkastuksia, jotta voidaan lieventää maineriskejä suuren yleisön näkökulmasta ja helpottaa varojen takaisinperintää, jos toimenpiteitä kumotaan; korostaa tarvetta vähentää hallinnollisia pullonkauloja ja hallinnollista taakkaa;

82. vaatii, että mahdollisissa tulevissa tulosperusteisissa ohjelmissa välitavoitteet ja tavoitteet kytketään selvemmin tosiasiallisesti toteutettaviin hankkeisiin; painottaa, että viivettä välitavoitteiden saavuttamisen ja hankkeiden täytäntöönpanon välillä olisi lyhennettävä;

83. kehottaa jälleen perustamaan avoimen alustan, joka sisältää tietoja kaikista hankkeista, lopullisista tuensaajista ja rahoituksen alueellisesta jakautumisesta, ja siten helpottamaan tarkastuksia ja demokraattista valvontaa;

84. korostaa, että kaikissa mahdollisissa tulevissa EU:n lainanottoa koskevissa talousarviopäätöksissä olisi kunnioitettava talousarvion yhtenäisyyttä ja parlamentin roolia budjettivallan käyttäjänä; tuo esiin riskit siitä, että velan takaisinmaksun kustannukset ylittyvät muun muassa epävakaiden korkotasojen vuoksi; pitää tärkeänä varmistaa alusta alkaen, että näiden kustannusten kattamiseen on saatavilla riittävästi rahoitusta, ilman että tästä aiheutuu haittaa muille ohjelmille tai poliittisille painopisteille;

85. kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita arvioimaan tiiviisti elpymis- ja palautumistukivälineen kaltaisia välineitä ja ottamaan niistä oppia, jotta voidaan maksimoida EU:n rahoituksen, investointien ja uudistusten tehokkuus ja vaikutus, virtaviivaistaa politiikkatavoitteita, parantaa instituutioiden ja sidosryhmien yhteistyötä kansallisella ja unionin tasolla ja lisätä kansallista sitoutumista;

86. panee merkille, että komissio on ilmoittanut aikovansa hyödyntää elpymis- ja palautumistukivälineestä saatuja kokemuksia suunnitellessaan myöhemmin tänä vuonna julkaistavia ehdotuksiaan vuoden 2027 jälkeisiksi EU:n rahoitusohjelmiksi; toteaa, että riippumaton jälkiarviointi tulee liian myöhään, jotta sitä voitaisiin hyödyntää seuraavaa ohjelmakautta koskevassa prosessissa, mutta odottaa komission ja lainsäädäntövallan käyttäjien ottavan asianmukaisesti huomioon tukivälineestä saadut kokemukset ja asiaankuuluvien sidosryhmien, erityisesti paikallis- ja alueviranomaisten, kansalaisyhteiskunnan järjestöjen ja työmarkkinaosapuolten, suositukset; katsoo, että koska EU laatii suunnitelmia taloutensa tulevaa selviytymiskykyä varten, on myös tarpeen saada liikkeelle enemmän yksityisiä investointeja, vahvistaa pääomamarkkinoita ja varmistaa, että julkiset menot pidetään finanssipoliittisesti vastuullisina ja strategisesti kohdennettuina, jotta EU:n häiriönsietokykyä ja suvereniteettia voidaan parantaa tilanteessa, jossa geopoliittisia olosuhteita leimaavat yhä vahvemmin konfliktit;

°
° °

87. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle ja komissiolle sekä jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille.